

Europa sleept zich van crisis naar crisis. Een van de oorzaken voor het uitblijven van doortastend optreden is, zo lezen we dagelijks in de krant, onenigheid tussen de twee grootste Euro-economieën, Frankrijk en Duitsland. “De Duitse belastingbetaler”, zo schreef het Nederlandse dagblad Trouw, “heeft al meer dan genoeg van het financieel overeind houden van zwakke lidstaten.”

Maar sommige Duitsers hebben juist een prachtige crisis.

Al bij het begin van de economische crisis, in 2009, verklaarde de Duitse bondskanselier Angela Merkel dat Duitsland “nog sterker dan tevoren uit de crisis zal komen”. Het Duitse linkse tijdschrift Analyse & Kritik duidde waar deze uitspraak op neerkwam: een dreigement, een dreigement richting andere Euro-landen en richting die Duitsers die voor de crisis moesten gaan opdraaien: werknemers en mensen met een uitkering. Sindsdien staat de Duitse regering samen met die van Nederland vooraan in het afdwingen van harde bezuinigingsmaatregelen, privatisering en liberalisering van de arbeidsmarkt. Dat is geen toeval. Voor kapitaalkrachtige firma's in Duitsland bijvoorbeeld is de gedwongen privatisering van Grieks publiek bezit een buitenkansje.

Griekenland en Portugal moeten ondertussen steeds hogere rentes betalen om geld te kunnen lenen: Portugal betaalt meer dan elf procent en Griekenland maar liefst 23 procent rente over tienjarige staatsobligaties, schrijft de Canadese politicoloog David McNally. En wat betreft korte termijn leningen is Griekenland al uitgesloten van de markt die 80 procent rente op tweejarige Griekse staatsobligaties eist. In Duitsland zien we het spiegelbeeld: er is een run op Duitse staatsobligaties. En al het Duitse geld dat aan Griekenland geleend wordt? Eind juli maakte het Duitse ministerie van financiën bekend dat Griekse rentebetalingen al 198 miljoen euro opgebracht hebben.

Het is een winstgevende crisis – voor sommigen dan. Want ook de Duitse lonen stagneren al jarenlang en in bijna geen enkel ander Euro-land is de ongelijkheid tussen de inkomens de laatste jaren zo sterk toegenomen als in Duitsland. Door verlaging van vooral winst- en vermogensbelasting, het steunen van banken en het wegzetten van geld voor het Europese noodfonds is de Duitse staatsschuld tot boven de 2000 miljard gestegen. Omgerekend per hoofd van de bevolking zou dit zo'n 24500 euro schuld zijn, als deze gelijk verdeeld zou worden. Dat gebeurt natuurlijk niet. Ook in het crisisjaar 2009 stegen Duitse privé-vermogens tot boven de 9000 miljard euro. Indien dit gelijk verdeeld zou worden per hoofd van de bevolking zou elke Duitser meer dan 100.000 euro in de plus staan. Ook hier is de realiteit natuurlijk anders: vier jaar geleden bezat de rijkste tien procent van de Duitse bevolking 60 procent van het totale vermogen, de rijkste 30 procent bezat 90 procent. Het is de kleine groep van rijksten die ook nu nog steeds rijker wordt – terwijl de grote meerderheid van de bevolking in Duitsland, Nederland en Griekenland, moet opdraaien voor de verliezen.

Cijfers komen, tenzij anders vermeld, uit Analyse & Kritik – Zeitung für linke Debatte und Praxis 16 september 2011, nr. 564

Economische oorlogsvoering

Door Klaus Drager

De Europese steun is onvoldoende om Griekenland of enig ander Zuid-Europees land in staat te stellen hun schulden met rente terug te betalen. Dat weten de spelers op de financiële markten ook. Toch staat de financiële sector erop dat de schulden terugbetaald worden met rente: de eis dient als een hefboom die de roof van publiek bezit en lonen en de afbraak van arbeidsvoorwaarden mogelijk maakt. Een interview met Klaus Dräger, medewerker van de fractie van Die Linke in het Europees parlement.

Ondanks miljarden euro's aan reddingspakketten lukt het de Europese Unie niet om de staatsschulden onder controle te brengen en de financiële markten tot rust te brengen. Waarom niet?

□ Omdat de welbekende spelers op de financiële markten – banken, investeringsfondsen, hedgefonds – weten dat ook na drastische bezuinigingen de economieën van Griekenland, Ierland, Spanje en Portugal zich niet zullen herstellen. Daarom is het voor hen onwaarschijnlijk dat zij zullen profiteren van kredieten van de EU en het Internationaal Monetair Fonds. Een deel van de financiële sector maakt nu al op de korte termijn winst door erop in te zetten dat deze landen zich niet zullen stabiliseren en steeds hogere rentes van deze landen te eisen. Maar op de lange termijn willen ze al hun geld terug inclusief rente en daarvoor moeten regeringen zorg dragen. Die zijn tot nu al maar al te bereid ter wille te zijn. De zogenaamd anonieme markt neemt nu ook landen als Spanje, Italië, België en in toenemende mate Frankrijk in het vizier. Maar men is zich er van bewust dat ook een verdrievoudiging van het EU noodfonds niet voldoende is en dat ook Duitsland zich niet garant kan stellen voor hun aanspraken. Vandaar de combinatie van korte termijn speculatie en pessimisme voor de lange termijn.

Een van de suggesties die nu de ronde doet is de uitgave van Eurobonds. Wat zijn dat?

□ Eurobonds of Euro-obligaties bestaan al langer. De Europese investeringsbank bijvoorbeeld geeft dergelijke obligaties uit om zijn investeringsprogramma's te kunnen financieren. Ook de obligaties, met "Triple A rating", van het Europese steunfonds zijn Eurobonds. Wat nu ter discussie staat zijn gemeenschappelijke obligaties waar hetzij de EU, hetzij landen van de Eurozone garant voor staan. Volgens de meeste voorstellen zouden lidstaten tot een limiet van 60 procent van hun bruto binnenlands product toegang tot dergelijke eurobonds moeten krijgen.

Je hebt gezegd dat invoering van eurobonds onder de huidige omstandigheden neer zou komen op een coup onder leiding van de EU. Hoe bedoelde je dat?

□ Dat heb ik niet gezegd – ik doelde op het voorstel van Europese Centrale Bank president Jean Claude Trichet. Hij is voorstander van een EU ministerie van financiën met vergaande bevoegdheden, zonder enige democratische controle. Hij wil dat de Europese raad op initiatief van de Commissie en in overeenstemming met de ECB beslissingen van nationale parlementen over begrotingen en over alles wat hun concurrentiepositie aangaat teniet kan doen. EU besluiten zouden zelfs tegen de wens van het parlement doorgezet moeten kunnen worden, vindt hij. Een hele reeks van commentatoren heeft dit idee van Trichet in verband gebracht met het idee van Eurobonds maar die zijn niet het probleem. Het probleem is de manier waarop de invoering ervan wordt verbonden met een autoritaire en antidemocratische opvatting van Europese politiek.

Maar eurobonds zouden er toch niks aan veranderen dat Griekenland waarschijnlijk niet in staat zal zijn, zijn schulden terug te betalen als tegelijkertijd de Griekse economie door bezuinigingen kapot gemaakt wordt....

□ Daar ben ik het mee eens en hetzelfde geldt voor Portugal en Ierland. Bovendien wordt in de gangbare voorstellen van bijvoorbeeld Jean-Claude Juncker, president van de Eurogroep, en de Italiaanse minister van financiën Tremonti, toegang tot dergelijke eurobonds gekoppeld aan uitvoering van Europese 'consolidatie maatregelen'. Oftewel; eurobonds in ruil voor drastische bezuinigingen en neoliberale hervormingen. Dat heeft niks te bieden voor de grote meerderheid van de bevolking. Er zijn ook andere voorstellen, bijvoorbeeld om eurobonds te gebruiken ter financiering van ecologische en sociale investeringen zoals gedaan door de Europese vakbonden en Euromemo, een groep progressieve economen. Dat zou een verstandige stap zijn maar de rechtse meerderheid in de beslissingsorganen van de EU wijst deze voorstellen compleet af en ook de sociaaldemocratische partijen volgen eerder de koers van Juncker.

Waarom wordt er onder druk van de banken zo'n onzinnige eis gesteld aan Griekenland? Is het slechts een voorwendsel om het Griekse staatsbezit over te kunnen nemen?

□ Ik denk niet dat het in de eerste plaats de banken zijn die de Duitse regering ertoe drijven dit soort eisen te stellen – de banken willen vooral verdienen aan de rente, hoe dat gebeurt maakt ze niet uit. Volgens mij gaat het in de eerste plaats om de uitbreiding van het 'Duitse model'; de Griekse vakbonden moeten gebroken worden, de lonen omlaag, de arbeidsmarkt geliberaliseerd enzovoort. Op die manier wordt Griekenland aantrekkelijker voor Duits kapitaal. Griekenland kan dan net zoals de Oost-Europese landen dienen als achterland voor Duits kapitaal om het marktaandeel van Duitse bedrijven te vergroten. Het is duidelijk dat de privatisering van publiek bezit er toe dient om privé-ondernemingen in staat te stellen hun marktaandeel en daarmee hun winsten te vergroten. En deze eis wordt niet alleen aan Griekenland gesteld maar aan elk land dat onder controle van de trojka van EU-commissie-IMF-ECB komt, zoals Ierland en Portugal.

Is dat het "Duitse Europa"? Hoe reageren andere EU-lidstaten daarop?

□ Ja, het gaat in wezen om een steeds meer autoritair en ongelijk Europa waarin Duitsland de economische regie voert: "wie betaalt, bepaalt". De rechtse regeringen van Oost-Europa steunen dit project omdat hun economieën in feite verlengde productiearmen voor de Duitse export-industrie zijn. En als het daarmee goed gaat, gaat het goed met hen. De Benelux-landen, Oostenrijk, Ierland en enkele Scandinavische landen zijn ook voor omdat zij zich ook sterk op de export richten, op een manier die het Duitse exportbeleid aanvult. Italië, Spanje, Portugal, Griekenland accepteren de Duitse dominantie slechts tandenknarsend omdat zij bang zijn anders volledig voor de wolven geworpen te worden. En de Franse regering heeft zijn eerdere kritiek op Duitse loonkostendumping ingeslikt omdat zij meent Duitse steun nodig te hebben als Franse banken in de problemen raken. Als ik hier van landen spreek, bedoel ik de kapitaalbezitters en de politieke elite van rechts tot centrum-links.

Het beeld dat je schetst is van een economische oorlog van Duits kapitaal tegen Europese concurrenten, onder de dekmantel van crisisbestrijding.

□ Gezien zijn nog steeds groeiende marktaandeel hoeft Duits kapitaal zich weinig zorgen te maken om Europese concurrentie. Veel voormalige concurrenten zijn ook geïntegreerd in de door Duitse bedrijven geleide productieketen, zoals bijvoorbeeld toeleveranciers uit Noord-Italië. De Duitse ondernemers keken altijd naar het wereldtoneel. In 2010 kwam de Duitse economie sterker uit de crisis. Nu echter dalen de groeicijfers van opkomende economieën als China, Brazilië, India, zuidoost Azië, Rusland, de rijke oliestaten – dit zijn de landen waar het Duitse exportbeleid de laatste jaren het meest op gericht was. Dit, en de Europese crisis, zal ook op de Duitse economie terugslaan.

Je hebt de toestand van de Zuid-Europese landen vergeleken met het verdrag van Versailles. Hoe bedoelde je dat?

□ De vergelijking komt van John Monks, de voorzitter van het Europees Vakverbond (EVV). In 2010 sprak hij zich uit tegen de door de EU en het IMF opgelegde bezuinigingen en het inperken van de

bewegingsruimte van vakbonden in Griekenland en Ierland. Deze landen worden quasi koloniën en worden onderworpen aan strafmaatregelen vergelijkbaar met de aan Duitsland opgelegde herstelbetalingen na de Eerste Wereldoorlog. John Maynard Keynes heeft zoals bekend die maatregelen toen scherp bekritiseerd. De verliezer Duitsland uitpersen als een citroen, zoals het toen heette in populistische kringen in Engeland, was volledig contraproductief en bracht de vrede in gevaar. In plaats daarvan, stelde hij, moest Duitsland de ruimte krijgen zijn economie opnieuw op te bouwen. Herstelbetalingen moesten beperkt blijven tot een niveau dat Duitsland ook daadwerkelijk kon betalen. Om een beschrijving van de huidige crisis te krijgen hoeft men slechts “herstelbetalingen” te vervangen door “schuldbetalingen”. “Verkoop jullie eilanden en ook de Akropolis” schreeuwde Bild... Volgens die logica moet Griekenland in ruil voor onze gulle steun tot de laatste druppel uitgeperst worden. De eis van het terugbetalen van de schuld, met de rente, aan het Europese steunfonds is een vorm van oorlogsvoering zonder soldaten. Maar bovenal is het een klassenoorlog tegen de werknemers van de landen die steun krijgen en die van landen die steun geven. Hun inkomens, sociale zekerheid, publieke voorzieningen et cetera worden afgebroken om de banken, financiële sector en ondernemingen hun zin te geven.

Dit interview verscheen eerder in SOZ ([Sozialistische Zeitung](#)), nr. 10, oktober 2011. Vertaling: redactie [Grenzeloos](#).